

Briefverslag aanbiedingsbijeenkomst

de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mevrouw G. Verburg
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Nummer: RLG 08.098

Datum: 8 juli 2008

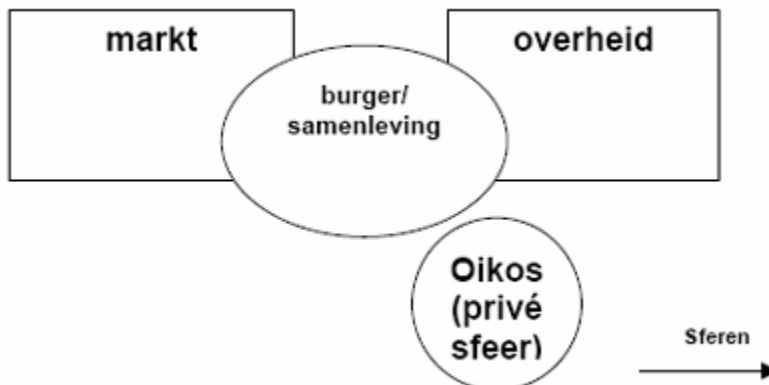
Betreft: RLG-advies 'Rond de tafel'

Geachte mevrouw Verburg,

Op 22 mei jl. heeft u het advies 'Rond de tafel; advies over en voor voedselkwaliteit' van de Raad voor het Landelijk Gebied in ontvangst genomen op Stadslandgoed De Kempphaan in Almere. Aan de ontvangst van het advies is een discussiebijeenkomst vooraf gegaan, onder het motto 'Naar een sleutelpositie van burgers'. De discussie heeft aanbevelingen opgeleverd die een waardevolle aanvulling op het advies 'Rond de tafel' vormen. Zoals afgesproken ontvangt u hierbij de hoofdpunten uit de discussie met een aantal aanbevelingen.

Naar een sleutelpositie van burgers

De discussie heeft als motto 'naar een sleutelpositie van burgers'. Een sleutelpositie van burgers ligt in de rede. Burgers kunnen de hoofdstroom van de voedselproductie een bepaalde richting opduwen. Het gaat erom dat de samenleving meer sturend wordt voor de overheid en voor de markt, in plaats van andersom (zie figuur). Wel moet de overheid de richting bepalen wanneer het om publieke belangen gaat.

'Waar men de waarde van inziet, daar legt men de norm'

Een sleutelpositie van burgers is nog geen vanzelfsprekendheid als het om voedselkwaliteit gaat. Burgers (er is in feite geen sprake van één groep, maar van diverse kleinere groepen) staan tegenover de goedgeoliede machine van de voedselproducenten in de voedselmarkt. Burgers zijn wel mondiger geworden, maar reageren vaak sterk emotioneel op alles wat met voedsel samenhangt. Deze combinatie van mondigheid en emoties kan makkelijk leiden tot ongegronde meningen zoals bijvoorbeeld 'wat zielig dat koeien gras eten'. Om ongegronde meningen van burgers te voorkomen is goede informatievoorziening aan burgers van groot belang. Kennis van zowel grootschalige als kleinschalige productiewijzen van voedsel is nodig.

'Beleving' van voedselproductie is een heel effectieve manier van kennisoverdracht. 'Beleving' hangt samen met 'waarden' zoals economische waarden, sociale waarden en culturele waarden. Waarden kunnen veranderen, met name de betekenis die aan waarden wordt gegeven. Bepaalde waarden kun je intensiveren. Bij 'voedselkwaliteit' gaat het erom hoe je waarden benoemt en betekenis geeft. Burgers maken pas een keuze als het product een meerwaarde voor hen heeft. Een meerwaarde die ze ook daadwerkelijk kunnen beleven.

Beleving en educatie kunnen bijdragen aan de vorming, ontwikkeling en bewustwording van bepaalde waarden in de samenleving. Stadslandgoed De Kemphaan in Almere is een mooi voorbeeld van een initiatief waar landbouw en voedselproductie door burgers kan worden beleefd. Voedselproductie verdwijnt hierdoor uit de anonimiteit en krijgt een gezicht en dus meer betekenis. Samenwerking tussen verschillende partijen heeft hier tot goede resultaten geleid. De Kemphaan is een particulier initiatief waar de gemeente ruimte aan heeft geboden en heeft bijgesprongen toen het nodig was. De gemeente Almere benut de waarde van het stadslandgoed. Dergelijke initiatieven zijn elders in Nederland eveneens waardevol. Maar ook goede voeding op scholen, een bezoek aan een boerderij of ervaring op een schooltuin zorgt voor beleving van voedselkwaliteit.

‘Webdenken’ en ‘waarden koppelen’

Webdenken is een centraal thema bij voedselkwaliteit. Het gaat om samenwerking tussen partijen dwars door de gehele voedingsbranche heen, waardoor méér waarden worden gecreëerd. Verschillende waarden worden in de praktijk met elkaar gekoppeld, zoals op Stadslandgoed De Kemphaan, in het project Proeftuin Amsterdam of in de promotiecampagne Noordhollandsegrond. Er zijn nog veel meer mogelijkheden om waarden te koppelen. Voedselkwaliteit en gezondheid is daarvan een voorbeeld. (Lokale) samenwerking tussen voedselgerelateerde en gezondheidsgerelateerde partijen rondom voedsel kan kansen bieden. Te denken valt aan ziektekostenverzekeraars, gemeentelijke gezondheidsdiensten en (huis-)artspraktijken. Lokale initiatieven kunnen bijvoorbeeld aan een GGD worden voorgelegd om daadwerkelijke gedragsverandering te bereiken.

Sturen, faciliteren en samenbrengen

Grotere spelers nemen belangrijke initiatieven om voedselkwaliteit te verbeteren, zoals supermarkten. Op het moment dat de supermarkten in de keten van biologische afzet stapten, kreeg de verkoop van deze producten een belangrijke impuls. Kleinschalige organisaties en initiatieven in de samenleving moeten echter niet uit het oog worden verloren. Initiatieven van burgers en vanuit de samenleving in al hun diversiteit zijn op zichzelf bijzonder waardevol. Deze initiatieven helpen om de diversiteit van voedselkwaliteit in stand te houden. De overheid vervult hierin meerdere rollen. De overheid moet een onafhankelijke positie innemen tegenover grote en kleine partijen. Ze kan heel gericht partijen samenbrengen en mobiliseren, bemiddelen en successen opschalen of financiële prikkels geven. Ook kan ze een leeromgeving scheppen waarbij burgers van elkaar kunnen leren. Particulieren moeten nu vaak alles zelf uitzoeken; daar kan een ministerie van LNV een regierol in vervullen. De steun geschiedt nog teveel vanuit hokjes terwijl integratie van verschillende factoren veel meer op kan leveren. Een andere organisatie van de overheid evenals nieuwe werkvormen kunnen daarbij helpen. Van belang is dat de dossierlogica wordt doorbroken bij de invulling van ‘voedselkwaliteit’. De vraag moet opnieuw worden gesteld: ‘wat zijn de waarden en wat de normen’?

Aanbevelingen aan het ministerie van LNV

- Faciliteer waar mogelijk de totstandkoming van locaties waar de beleving van landbouw en voedselproductie mogelijk is. Een stadslandgoed met een stadsboerderij is daarvan een goed voorbeeld.
- Speel in op burgers en de samenleving en niet alleen op de markt. Roep burgers op om te laten weten wat ze belangrijk vinden, wat voedselkwaliteit voor hen betekent en pas stapsgewijs de normstelling aan.
- Faciliteer bewustwording van voedselkwaliteit in het onderwijs door middel van educatie door het stimuleren van goed voedsel op scholen en het werken in schooltuinen.
- Betrek het ministerie van OCW in het voedselweb om educatie over zowel grootschalige als kleinschalige voedselproductie te bevorderen.
- Maak resultaten zoals bewustwording van voedselkwaliteit bij burgers in de samenleving meetbaar.
- Benut voedselkwaliteit voor de preventie van gezondheidsproblemen. Stimuleer samenwerking tussen gezondheidsgerelateerde en voedselgerelateerde partijen om gezondheid als publiek belang te bevorderen.
- Zet een aanspreekpunt op ter ondersteuning van initiatiefnemers in de samenleving. Hier kan informatie verstrekt worden over de juiste randvoorwaarden vanuit de overheid. Ook kan ondersteuning geboden worden bij het voldoen aan regelgeving of het waar mogelijk aanpassen van de regels.
- Zorg voor een goede leeromgeving voor initiatieven die bijdragen aan beleving van voedselkwaliteit. Dit kan

door het opzetten van een interprovinciaal platform voor voedselkwaliteit, waarin kennisuitwisseling tussen provincies en initiatiefnemers plaatsvindt.

Hoogachtend,

Prof. Mr. P.C.E. van Wijmen
Voorzitter Raad voor het Landelijk Gebied